

ที่ตีอาร์ไอซี วิกฤตการศึกษาไทยเรื่อร้งมากกว่า 10 ปี หลักสูตรไม่ทันสมัย

นำเสนอเมื่อ : 14 ธ.ค. 2566

การศึกษาไทยวิกฤตเรื่อร้งมา 10 ปี ยังไม่ถูกแก้ที่ตีอาร์ไอ
เปิดงานวิจัยซี รัฐลงทุนการศึกษาสูงระดับต้นของโลกแต่พัฒนาไม่ถูกจุด เนะ
3 แนวทางแกแรงดวน “ลดภาระครู-ยกเครื่องหลักสูตรใหม่-
-ยุบควบโรงเรียนเล็ก”

วันที่ 13 ธันวาคม 2566 หลังจากทีผลสอบ PISA 2022 รายงานว่าเด็กไทยมีคะแนนตกต่ำสุดในรอบ 20
ปี สะท้อนถึงระบบการศึกษาไทยถึงขั้นวิกฤต

หากไม่หาแนวทางปรับเปลี่ยนจะทำให้ความสามารถแรงงานไทยแข่งขันกับประเทศอื่นยาก
ทั้งนั้นสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ที่ตีอาร์ไอ) ได้แถลง “ผลสอบ PISA สัญญาณเตือนวิกฤตการศึกษา
แก้ปัญหาให้ถูกจุด” พร้อมกับวิเคราะห์ถึงระบบการศึกษาไทยว่ากำลังเผชิญกับปัญหาอะไรบ้าง

นายพงศ์ทัต วนิชานันท์ นักวิจัยอาวุโสด้านการปฏิรูปการศึกษา กล่าวว่า จากผลประเมิน PISA 2022
สะท้อนให้เห็น 4 ด้านคือ 1.ความสามารถของเด็กไทยเริ่มห่างไกลความสามารถของเด็กทั้งโลกมากขึ้นทุกที
2.PISA ระบุว่าโควิดเป็นปัจจัยทำให้การเรียนรูของเด็กถดถอย แต่จากผลการวิเคราะห์
โควิดไม่ใช่สาเหตุหลักที่ทำให้ความสามารถของเด็กไทยลดลง
3.คะแนนที่ออกมาสะท้อนว่าระบบการศึกษาไทยกำลังอ่อนแอลงเนื่องจากเรามีเป้าหมายการเรียนรู
หรือหลักสูตรที่ไม่ทันสมัย และมีข้อจำกัด เรื่องการขาดทรัพยากร และทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ
4.เราต้องแกอย่างเร่งด่วน

“PISA ระบุว่าความรู้ที่เด็กมียังไม่สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยเฉพาะการอ่าน เด็กอายุ 15 ปี
กว่า 65% ไม่สามารถอ่านจับใจความหรือบทความสั้นๆ ได้ รวมถึงวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
ก็ยังไม่สามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรืออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้
ถึงแม้ว่าการศึกษาของไทยจะสร้างเด็กที่เป็นแชมป์ด้านต่าง ๆ ได้ แต่มีเพียง 1% เท่านั้น และยิ่งไปกว่านั้น
อนาคตมีแนวโน้มผลิตเด็กที่จะไปแข่งขันและได้แชมป์ด้านต่างๆ ลดลงเรื่อย ๆ”

เช่นเดียวกับ ในแง่ของความเหลื่อมล้ำยังสูง หากแบ่งกลุ่มเด็กตามฐานะทางเศรษฐกิจจะพบว่า
เด็กที่มาจากพื้นฐานครอบครัวดี จะมีคะแนนมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวรายได้ต่ำสุด
ซึ่งช่องว่างระหว่างเด็กสองกลุ่มนี้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นปัญหามากกว่า 10 ปี
อีกทั้งช่วงโควิดที่มีการปิดโรงเรียนยังพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวรายได้สูง
สามารถเอาตัวรอดได้จากการเรียนเพิ่มเติม แต่เด็กฐานะยากจนยังต้องพึ่งพาโรงเรียน”

หลักสูตรล่าหลัง

นายพงศ์ทัตกล่าวอีกว่า หลักสูตรการเรียนในไทยยังไม่ทันสมัย
เนื่องจากเราใช้หลักสูตรแกนกลางมากกว่า 15 ปีแล้ว ทีผ่านมามีการปรับเล็กแต่ปรับเป็นรายวิชา
แต่โครงสร้างโดยรวมยังไม่มีเปลี่ยนแปลง และยังมีการสอนในรูปแบบเดิม ๆ

ที่มิวิจัยวิเคราะห์หลักสูตรปัจจุบันพบว่าไม่น่าจะทำให้เกิดสมรรถนะได้ เพราะเน้นความรู้เป็นหลัก พบว่าตัวชี้วัดกว่า 88% ยังวัดแค่ความรู้เป็นหลัก มีแค่ 4% ที่เป็นการส่งเสริมรอบด้านที่สำคัญความรู้ส่วนใหญ่เป็นการท่องจำยังไม่ได้ยกระดับไปถึงขั้นประเมิน หรือวิเคราะห์ ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ที่ตีอาร์ไอมองว่าหลักสูตรมีความสำคัญ สะท้อนว่ารัฐมีความคาดหวังจะให้เด็กทำอะไรได้ หลังจากเรียนครบทั้งหลักสูตร

ใช้เงินไม่มีประสิทธิภาพ

หากดูในแง่ของการใช้ทรัพยากร และเงินลงทุน ตลอด 10 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลไทยลงทุนด้านการศึกษาสูง ในระดับต้น ๆ ของโลก เมื่อเทียบกับประเทศที่มีรายได้ใกล้เคียงกัน ดังนั้นจะเห็นว่าไทยใช้เงินลงทุนมาก แต่ผลลัพธ์ไม่พอใจ “แสดงว่าเงินไม่ใช่วิทยาของไทย แต่อาจจะเป็นเพราะเราใช้เงินไม่ตรงจุด ใช้เงินไม่มีประสิทธิภาพ”

“งบประมาณโดยส่วนใหญ่จะถูกใช้เป็นเงินเดือนครู แต่ไทย มีปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนประถมกว่า 90% เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีเด็กน้อยกว่า 120 คน อีกทั้งครูไม่ครบชั้น ครูไม่ทั่วถึง แต่ถ้าวัดเพิ่มครูให้ครบชั้น เราต้องเติมครูเขา ระบบอีกประมาณ 50,000 คน ซึ่งถ้านำเงินเดือนครูใหม่ประมาณ 15,000 บาท อาจใช้เงินมากกว่า 9 พันล้านบาทต่อปี

ซึ่งครูเป็นเรื่องจำเป็น เพราะ ผล PISA ระบุว่าโรงเรียนที่ขาดแคลนครู มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าโรงเรียนที่มีครูครบ นอกจากนี้ งบที่ใชราว 11% เป็นการใช้จ่ายดำเนินโครงการต่าง ๆ ซึ่งตรงนี้รัฐเป็นฝ่ายตัดสินใจ โรงเรียนไม่มีอิสระในการตัดสินใจใช้จ่ายเอง

อีกหนึ่งปัญหาคือ ครูมีภาระงานอื่นมากเกินไป เช่นต้องทำประเมินด้านต่าง ๆ ทำให้ไม่มีเวลาสอนเด็กอย่างเต็มที่ โดยผลสำรวจของทีดีอาร์ไอ พบว่าภาระที่ครูมีความกังวลใจมากที่สุดคือการรายงานผลโครงการต่าง ๆ

ทีดีอาร์ไอ ได้สำรวจครู 214 คน ในระยอง ศรีสะเกษ สตูล เชียงใหม่ กาญจนบุรี และ 3 จังหวัดชายแดนใต้ เราตั้งคำถามด้วยว่าปีที่ผ่านมา 2564 ระบุภาระงานเหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนมากแค่ไหน ซึ่งงานที่ครูรู้สึกว่าเป็นปัญหามากที่สุดก็คือ การรายงานผลตามนโยบาย หรือโครงการของกระทรวง รวมถึงการประสานงานกับองค์กรอื่น ๆ เหล่านี้เป็นปัญหาที่สอดคล้องกัน”

กรณีศึกษา สิงคโปร์-ฟินแลนด์

อย่างไรก็ตาม ทีดีอาร์ไอ ยกตัวอย่างประเทศที่มีระบบการศึกษาดีอย่าง สิงคโปร์ และฟินแลนด์ โดยสิงคโปร์จะมีความโดดเด่นด้านการพัฒนาและผลิตครู ส่วนฟินแลนด์โดดเด่นด้านหลักสูตรและการสอน โดยสิงคโปร์มีหลักสูตรที่มีเกณฑ์ว่าต้องปรับทุก 6 ปี และเน้นสมรรถนะ ซึ่งคล้ายกับประเทศไทย เน้นปรับเป็นศาสตร์รายวิชา แต่สิงคโปร์มีการบูรณาการมากกว่า ส่วนการผลิตครู จะต้องมีความมั่นใจว่าครูสามารถนำหลักสูตรมาใช้ได้อย่างเต็มที่ และต้องเชื่อมโยงความต้องการของโรงเรียน ไม่ได้ผลิตจำนวนน้อยหรือมากเกินไป

ทั้งยังมีการสนับสนุนให้เป็นครูพิเศษ สนับสนุนการศึกษา ค่าครองชีพ มีการตรวจสอบค่าครองชีพ คัดตอบแทน และตรวจสอบอาชีพอื่น ๆ ข้างนอกอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับให้ค่าจ้างครูให้สามารถแข่งขัน หรือดึงดูดคนที่มีความสามารถเข้ามาเป็นครูได้ตลอด รวมถึงมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการประเมินก็จะแตกต่างกันตามตำแหน่งครู หรือประสบการณ์ของครู

ส่วนฟินแลนด์ จะมีหลักสูตรต่างกัน แต่มีกติกาเหมือนกันว่าต้องปรับทุก 10 ปี แต่เรื่องของเป้าหมาย สมรรถนะไม่เน้นศาสตร์เหมือนไทย แต่เน้นเรื่องการบูรณาการ เรียนรู้ผ่านการวิจัย ส่วนการพัฒนาครู ให้ครูนำหลักสูตรไปใช้สอนอย่างเต็มที่ และฟินแลนด์มีการจัดสรรเวลาให้ครูไปพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน เช่น พัฒนาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน 100 ชั่วโมงต่อปี

อย่างไรก็ตามถึงแม้ 2 ประเทศจะมีความแตกต่างกัน แต่มีจุดร่วมกันคือ ณ ปัจจุบัน

หลักสูตรมีความทันสมัย มีความพยายามที่จะปรับอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้หลักสูตรมีการอัปเดตอยู่เสมอ ต่อมาคือ มีการออกแบบระบบการผลิตพัฒนาครู เพื่อให้มีความมั่นใจว่าครูสามารถนำไปใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพ

แนะลดภาระครู ปรับหลักสูตร

ทั้งนี้ที่มวิจัยที่ดีอาร์ไอมองว่า ถึงเวลาแล้วที่เราควรจะยกเครื่องเรื่องการศึกษาอย่างเร่งด่วน และแก้ไขตรงจุด โดยมี 3 ข้อเสนอ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาไทย ดังนี้

ระยะสั้น ภายใน 1 ปี ลดภาระงานอื่นครู ให้ครูสอนเต็มที่ กระทรวงศึกษา ควรทบทวนโครงการต่าง ๆ ที่ต้องรายงานผล ปีต่อไปไม่ต้องสร้างตัวชี้วัดใหม่ ๆ เพื่อให้โรงเรียนรายงาน แต่ควรนำผลลัพธ์จากระบบปกติมารายงาน เช่น คะแนนสอบ คุณภาพต่าง ๆ

ระยะกลาง 3 ปี ยกเครื่องหลักสูตร ออกแบบระบบ อื่น ๆ ให้รองรับหลักสูตรใหม่ เพื่อให้พร้อมนำไปใช้ โดยที่ควรปรับหลักสูตรแกนกลาง ให้มีความใหม่มากขึ้น และส่งเสริมให้เกิดการคิดขั้นสูง ทดลอง นำไปใช้ ขณะเดียวกันก็ควรออกระบบอื่น ๆ เพื่อให้ครูได้สอนสิ่งใหม่ๆ ได้

ระยะยาว เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการศึกษาไทย คือการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก รัฐควรมีนโยบายชัดเจน อาจจะเริ่มจากข้อเสนอของธนาคารโลก เรื่องการบริหารควบรวมและการพัฒนาเครือข่าย หมายความว่า บริหารควบรวมโรงเรียนเล็กที่ห่างกันไม่มากที่สามารถเคลื่อนย้ายเด็กได้ ส่วนโรงเรียนที่ควบรวมไม่ได้ จำเป็นต้องมียูทิลิตี้ต้องเพิ่มทรัพยากรให้เพียงพอ

อย่างไรก็ดี การบริหารจัดการ ต้องมีการยกระดับร่วมกับชุมชน สื่อสารทั้งสองทางให้มีความเข้าใจแต่ละฝ่ายต้องการอะไร จำเป็นให้ชุมชนตัดสินใจเต็มถ้าหากมีการยุบ ควบรวมโรงเรียน และรัฐต้องสร้างหลักประกันสัญญาที่ให้ไว้ว่า ทรัพยากรของโรงเรียนที่ถูกยุบจะเอาไปทำอะไร มีหลักประกันว่า จะต้องเป็นไปตามนั้น

และประเด็นสำคัญ ควรมีการออกแบบสร้างแรงจูงใจให้ครูอยากไปทำงานในโรงเรียนที่ห่างไกล เราต้องมีการศึกษาวิจัยด้วยว่า แต่ละพื้นที่ควรมีมาตรการแบบไหน เพื่อตอบโจทย์ให้ครูไปทำงานโรงเรียนที่อยู่ไกลได้

“การแก้ปัญหาเหล่านี้ อาจไม่มีวิธีที่จะทำได้อย่างรวดเร็ว เพราะจำเป็นต้องปรับทั้งระบบ สิ่งที่ไม่ควรทำคือการอบรมครูเป็นครั้ง ๆ แม่จะให้ผู้เชี่ยวชาญมาอบรม ก็ไม่อาจจะตอบโจทย์หรือแก้ไขตรงจุด เพราะโครงสร้างระบบการศึกษาไม่ได้เปลี่ยน ไม่คิดว่าจะเกิดผลดีในระยะยาว และไม่ควรมีการจัดสอบมากมาย เนื่องจากว่าไม่ได้มีการนำมาใช้ประโยชน์จริง”

ผู้นำต้องให้ความสนใจการศึกษา

ด้านดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ประธานที่ตีอาร์ไอ กล่าวเสริมว่า ปัจจุบันรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาไทย มีนโยบายที่สอดคล้องกับข้อเสนอของที่ตีอาร์ไอคือ การลดภาระงานครูในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องของใหม่มากที่สุด ซึ่งตรงนี้เป็นส่วนที่ทำได้ แต่สิ่งที่ยากสุดอาจเป็นเรื่องการเปลี่ยนหลักสูตร เพราะต้องอาศัยความมุ่งมั่นทางการเมืองด้วย ไม่เช่นนั้นเด็กไทยจะปรับตัวกับความท้าทายของโลกไม่ทัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องทำ

“ที่ผ่านมาเรามีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมาแล้วหลายคน แต่ละช่วงมักจะอยู่ระยะสั้น จึงทำให้ไม่เกิดการผลักดันการปฏิรูปการศึกษา จะเห็นว่าการเมืองก็มีส่วนเกี่ยวข้อง ถ้าหากมีประสิทธิภาพ หรือแข็งแรง ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

ทั้งนี้มองว่าการที่ใครก็ตามจะเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาเข้ามาดูแลระบบการศึกษาไทย หากจะคาดหวังให้เป็นผู้มีภูมิหลังเกี่ยวกับการศึกษาก็คงยาก แต่ให้มองว่ามีความสนใจด้านศึกษามาก่อนอยุ่แค่นั้น ขอให้มีความสนใจและมีความสามารถในการขับเคลื่อน เขาใจว่าจะอะไรคือปัญหา แคนั้นก็เพียงพอแล้ว เราอยากเห็นผู้นำมีความเข้าใจแม้ไม่มีภูมิหลังการศึกษา แต่รับข้อมูลมาและไตร่ตรอง เดินหน้าปรับปรุงไปด้วยกัน”

ขอบคุณที่มาเนื้อหาข่าวและอ่านเพิ่มเติมได้จาก [ประชาชาติธุรกิจ](#) วันที่ 13 ธันวาคม 2566